

הוועדה להערכת תכניות לימודים במשפטים

אוניברסיטת חיפה

דו"ח הערכה

2015

פרק 3: הערכת תכנית הלימודים במשפטים באוניברסיטת חיפה

דו"ח זה מתייחס למצב בעת הביקור במוסד, ואינו לוקח בחשבון שינויים שנעשו לאחר מכן. הדו"ח מביא את מסקנות ועדת ההערכה על סמך התייעוד שסופק על ידי המוסד, מידע שנאסף באמצעות ראיונות, דיונים ותצפיות, וכן מידע נוסף שעמד לרשות הוועדה.

1. תקציר מנהלים

הפקולטה למשפטים של אוניברסיטת חיפה היא מוסד אקדמי מרשים ביותר. עם סגל חזק וסטודנטים חזקים, היא מעניקה השכלה משפטית מהשורה הראשונה בחוק המקובל, ובה בעת שואפת בהצלחה לשמש כבית הספר למשפטים של צפון הארץ. באופן מרשים, לא זו בלבד שהפקולטה ממלאת את ייעודה לשרת סטודנטים ערבים, אלא נוקטת בצעדים משמעותיים ביותר להבטיח שאלה יצליחו, למרות שהעברית אינה שפת האם של רבים מהם.

למרות שיש לנו כמה המלצות כלליות למערכת לימודי המשפטים הישראלית, שאותן אנו מפרטים בדו"ח הכללי, ההמלצה המשמעותית הפרטנית שלנו היא שאוניברסיטת חיפה תפעל יחד עם הפקולטה למשפטים לבנות בניין ייעודי חדש. הדבר יאפשר לפקולטה למשפטים להמשיך להתפתח, ייתן מקום לקליניקות שלה, ויעניק פינות עבודה ייעודיות לתלמידי התואר השלישי.

פרק 4: סיכום המלצות ולוח זמנים

שינויים מהותיים

1. כפי שנידון בפירוט רב יותר בדו"ח הכללי, אנו ממליצים שאוניברסיטת חיפה תאסוף נתונים מלאים ומפורטים על תוצאות ההשמה (הן בהתמחויות והן בעבודות קבועות) של תלמידיה ותפרסם נתונים אלה באתר שלה. לסטודנטים השוקלים לימודי משפטים יועיל מאד לדעת מראש כמה בוגרים מוצאים התמחויות, ומאיזה סוג, וכנ"ל לגבי עבודה קבועה. נוסף על כך, נתונים טובים יותר על הסטודנטים והתוצאות יסייעו לאוניברסיטת חיפה לממש את מטרותיה ויעדיה.

שינויים מומלצים

1. הפקולטה למשפטים של אוניברסיטת חיפה זקוקה לבניין חדש שיהיה בו די מקום להכיל את פעילותה המתרחבת. אם יאושר הבניין החדש, יש לשקול מתן מרחב גדול יותר לסטודנטים ואמצעים נוספים להגדלת נוכחות הסטודנטים.

2. אנו ממליצים שהפקולטה והסטודנטים, בתמיכה וחסות מלאה של האוניברסיטה, ימשיכו במאמצייהם להשיג גיוון, במיוחד ביחס לסטודנטים, בוגרים ואנשי סגל ערבים. למשל, האוניברסיטה יכולה להפגין תמיכה שכזו בכך שתסייע לדיקן ולפקולטה בכל דרך אפשרית לממן תכניות אלה לאורך זמן.

3. באשר לתכנית לימודי התואר הראשון במשפטים:

א. אנו ממליצים שהסגל ייתן דעתו למטרות תכניתו הקלינית, ובפרט כיצד להבטיח שכישורים מוגדרים יילמדו לרוחב הקליניקות השונות.

ב. אנו ממליצים שהפקולטה תעיין היטב בתכניות ה"תואר הכפול" שלה כדי להבטיח שאינן מערימות מערכת דרישות אחת על גבי אחרת, וגורמות לעומס לימודים בלתי אפשרי לסטודנטים. אמנם לא מצאנו שזהו המצב בחיפה, אבל נתקלנו בבעיה זו בהמשך במקומות אחרים.

4. באשר לתכנית לימודי התואר השלישי במשפטים:

א. עבור כל תלמידי התואר השלישי מן הראוי שיהיה סמינר חובה על תיאוריה ושיטות מחקר במשפטים, שיועבר על ידי חברי סגל בכירים בהשתתפות חברי סגל מתחומים אחרים. על הקורס לעסוק במגמות וגישות ראשיות בתורת המשפט, תיאוריות במשפט, ושיטות מחקר.

ב. יש להבהיר את מטרות התכנית ולבנות אותה בהתאם כדי להשיג מטרות אלה. עבור סטודנטים שנמצאים במסלול "אקדמי" מוצהר או מובלע, יש לתת תמיכה נוספת, ובכלל זה מאמצים לעזור למועמדים לתואר שלישי לפתח את סוג הקשרים עם חוקרים זרים שסטודנטים הלומדים לתואר שלישי בחו"ל מפתחים כדבר שבשגרה. הדבר חשוב במיוחד למועמדים אשר מסיבות משפחתיות או כלכליות אינם יכולים לנסוע לחו"ל להכשרה מתקדמת. ככל שיתאפשר מבחינה כספית, השתתפות בכנסים בינלאומיים ושהייה בבתי ספר למשפטים בחו"ל לתקופות שבין כמה שבועות לסמסטר שלם תוך כתיבת הדוקטורט יעזרו למועמדי התואר השלישי מאוניברסיטת חיפה גם להתפתח כמשפטנים, וגם למצוא משרות אקדמיות. גישה זו תיצור חוקרים המודעים למה שקורה בתחום מחוץ לישראל ושיש להם קשרים עם אקדמאים בחו"ל, בשעה שהם עצמם כותבים בישראל ומתמקדים בהקשר הישראלי.

ג. ולבסוף, למועמדים במסלול האקדמי, מצער במיוחד (עבור המועמדים לתואר שלישי וכן עבור תלמידי התואר הראשון במשפטים) שאינם מועסקים כעוזרי הוראה. אנו מבינים שהסיבה היא שהמועמדים לתואר שלישי יקרים יותר מתלמידי תואר שני

במשפטים, אך בכל זאת חבל גם עבור המועמדים לתואר שלישי וגם עבור תלמידי התואר הראשון.

5. אנו ממליצים שיוגברו המאמצים לתמוך בסטודנטים הערבים באמצעות תכנית קיץ אינטנסיבית בעברית עבור סטודנטים אלה, וכן שסטודנטים ערבים ותיקים יותר או בוגרי הפקולטה ישמשו כסגל תומך בקורס זה. ראינו במוסדות אחרים שצירוף כזה מעביר לסטודנטים את חשיבות העניין, ומגביר את המוטיבציה שלהם ללמוד עברית.
6. אנו ממליצים שהפקולטה תפתח קורסים ותוכניות נוספים הקשורים למשפט הדתי ולהשוואה בין המשפט העברי והמוסלמי. אנו ממליצים גם על פיתוח קורסים במשפט במזרח התיכון. שני תחומים אלה עשויים לבטא באופן חיובי את המפגש הייחודי בין יהודים וערבים בחיפה.
7. ולבסוף, אנו ממליצים שהפקולטה תשקול פתיחת קורס בדין האיסלאמי או דיני המשפחה המוסלמיים, שיועבר בערבית לדוברי ערבית, דבר נחוץ במיוחד בהתחשב בתפקיד הייחודי של אוניברסיטת חיפה.